

Oredništvo i uprava
ZAGREB, MASARYKOVA 25a
 Telefon 67-80

Oredništvo in uprava
 za Slovenije in slovenski del
 Julijske Krajin
LJUBLJANA, Erjavčeva 4a

ISTRRA

**„ASČE ZABUDU TE ISTRLE,
 ZARVENA BUDI DESNICA MOJAJA“**

Anton Kalac

GLASILO SAVEZA JUGOSLOVENSkih EMIGRANATA IZ JULIJSKE KRAJINE

Inteligencija u emigraciji

III. Četvrti i peta grupa

Prošloga tjedna spomenuli smo na ovom mjestu da se hrvatsku inteligenciju — tj. školovane ljude — iz Istre u emigraciji može podijeliti u pet grupa. U prvu grupu smo stavili one koji su se na neki način već iz rodili i nemaju veza ni s Istrom ni s organizovanom emigracijom, iza toga smo spomenuli onu grupu koja je htjela iskoristiti emigraciju kao otkočnu dasku za svoja lična interese, a na koncu smo spomenuli da posebnu, treću, grupu tvore oni naši stari predratni narodni borci koji su ostali vjerni svojim idealima iz mladosti, ali ne mogu da se snađu u novom vremenu.

Danas ćemo nastojati analizirati dvije posljednje grupe. U te dvije grupe stavili ćemo sve one koji nisu do sada spomenuti, a nisu spomenuti oni emigranti, većinom mladiji, koji se osjećaju emigrantima, ali ne rade u emigraciji, dok druga grupa ima skoro iste poglede i osjećaje, ali aktivno učestvuje u radu naših društava.

Ti prvi — svrstajmo ih u četvrtu grupu — došli su u emigraciju obično mladi, većinom su ovdje završili školovanje, često su razili s ostalim emigrantima u društvima kao i na drugim poljima, ali su se s vremenom povukli u stranu. Uzroci toga povlačenja su različiti, više puta lični, a često se to povlačenje uslijedilo i radi prilika u emigrantskim društvima. Katkada su bili po srijedi i politički motivi, ali je možda jedan od glavnih uzroka u tome što su se osjetili obeshrabreni radi prilika u kojima se nalazi cijela emigracija. Mnogi su se povukli iz uzaludnih pokušaja da u emigraciji započnu radom na proširenoj bazi u vezi s razvojem političkih prilika ovdje i vani.

Ta grupa je pozitivna, ima volje i sposobnosti da radi za emigraciju i za naš zavičaj, situaciju gleda iz savremene perspektive, ali postoji opasnost da te grupe malo pomalo ustane kao nekog lažeg faktora u našem emigrantskom životu. Možda je pogreška te grupe u tome što joj je u njezinu na-tofanjima izbjeglo iz vida da u emigraciji postoji jedan tak faktor pun latentnih snaga na kojega bi se oni bili mogli osloniti u svome radu. Taj faktor, s kojim se u emigraciji do nedavna vrlo slabo računalo, to je ostalodina i radništvo. Ostajući sami, bez oslonca u emigrantskim širim slojevima, ta grupa se povukla i danas stoji po strani, ali prati rad i spremna je da de-prinese svoj udio općej borbi.

Peta i posljednja grupa je slična četvrti, s razlikom što ta posljednja grupa aktivno učestvuje u radu. Te dvije posljednje grupe imaju više manje jednake poglede na svijet, na ulogu i cilj emigracije kao i na naš osnovni problem — naš uži zavičaj. Ali dok je prva od tih grupa ostala na neki način više na teoretskom terenu, druga je iz tog teoretskog stava izvela konsekvencije i prešla na praktičan teren. Suradjujući na tome da se latentne pozitivne snage širih emigrantskih slojeva aktiviziraju, ta posljednja grupa je stekla mogućnost da zajedno s tim aktiviziranim sugazama započne konstruktivan rad u emigraciji. Osjećajući se jedno sa tim širim slojevima, jedno po težnjama, osjećajima i porijeklu, stavila je ta grupa svoje znanje stečeno u školi i životu u službu tih slojeva, a time i u službu nas ovdje i onih dalje, polazeći sa stanovišta da su zapravo ti širi emigrantski slojevi predstavnici mišljenja i težnja onoga kraja iz kojega smo potekli; jer se većina istarske inteligencije u emigraciji za neki način izrodila i njezin put divergira s putom za kojim teže naši dalje, divergira u metodama, iako, možda, ne u konačnom cilju.

Da ta tvrdnja nije iskonstruirana, vidi se na primjer i po tome što ima društava ili pojedinih sekcija u kojima se ne osjeća razlika između intelektualnih i manualnih radnika i gdje su na pr. na čelu radnici, a intelektualci vrše one poslove za koje su radi svoje naobrazbe spremniji, ali sve to u tako savršenoj harmoniji da se ni ne po-

NOVA OBREMENITEV KMETA

Davek na delovno moč

Vipava — maja 1939 (b) Kakor je znano so v Italiji zelo stroge odredbe za delovna najemna razmerja, ki so pod nadzorstvom za to ustanovljenih sindikatov. V zadnjih letih je država te odredbe raztegnila tudi na poljske delavce in dinarje ter se tozadovne zakonske določbe zelo strogo izvajajo, zlasti odkar so bile na sedežih občinskih uradov ustanovljene posebne poslovalnice, ki skrbijo za razmeščanje poljedelskih in drugih delavnih moči in kot nadzorstvo za izvajanje tega zakona v območju posameznih občin. S tem je postal kmet, še pred ním pa podjedniški raznih strok, tudi v tem pogledu povsem odvisen od oblasti. Za oblast velja, kar je povsem razumljivo, po večini le kriterij glede na politično usmerjenost delavca, ne pa tudi njegovih zmožnosti in sposobnosti in se kaj pogosto dogaja, da mora delodajalec drago plačati slabo moč, medtem ko bi lahko za isti denar po svoji uvidenosti in potrebi lahko dobil boljše. Znan je n. pr. slučaj, ko je neki posestnik zidal stanovanjsko poslopje v lastni režiji in mu je sindikat določil strokovno in pomožne moči, med njimi tudi ljudi, iz južne Italije ki niso razumeli gospodarja, a on pa ne njih. Zaman je bil vsak njegov priziv, naj mu določijo take moči, ki bodo njemu, domačim potrebam in običajem popolnoma odgovarjale.

Poleg tega, da je kmetovalec glede iz-bire delovne moči izgubil vsako pravico do svobodnega izbiranja pa mu je odredba, da mora prijaviti vsako potrebo po delovni moči tudi za najkrajše zaposlitve, vzela veliko dragocenega časa. Naše kmetije so radi posebne geološke strukture terena po večini zelo razrčene in vsaki po več ur odaljena od svojega upravnega središča — občine. Ta oddaljenost se je povečala s prekomarsacijo, odnosno združitvijo več občin v eno.

Toda kontrola delovnih najemnih razmeril in podeželju so vse do zadnjega časa ni mogla bogve kako strogo iz-

vajati prav radi v prednjem odstavku navedene okolnosti. Naš človek je še vedno prilastel k razmeram, ki so vladale nekoč, ko je v zasebnem pa tudi v gospodarstvem življenju vladala drugačna svoboda kot danes. Nova obremenitev Delovne moči je najemal po uvidenosti in potrebi svojega gospodarstva, zato se novim odredbam ne more privaditi, ker se mu zde pretrane, krivične in tuje ter za gospodarstvo skrajno neekonomične. To je razumljivo, saj poljedelsko gospodarstvo zavisl od vse polno momentov, ki niso v oblasti kmetovalca. Stara zakonska določila, takozvani »Polski reči iz prejšnjega stoletja, je vsem našim kmetovalcem še v kosteh in smisla ter odredb tega zakona so se vsi držali.

Stare krajevne granice in navade, ki so prešle že v narodne običaje, kot n. pr. poselsko leto, ki traje od godu sv. Jurija v naprej, letno plačilo poslu v denarju in v naravnih oblikah itd., so ponekod še močno ukoreninjene. Ne bomo trdili, da niso potrebne temeljite socialne reforme, toda morale bi se izvesti iz drugega vidika kot pa je to pri nas slučaj. Prav v sedanjem času se tudi v nekaterih drugih državah vodi borba za reformo zastaralih in nesocialnih norm. Če je že država pristopila k reorganizaciji socialnega zavarovanja in dinarja bi morala pač dosledno temu namenu jemati toliko koristi delodajalca kot kmetovalec. Toda namen države je drug.

Da je gornja trditve točna je razvidno iz dejstva, da je predpisan nov običuten davek na najemno delovno moč, ki znaša za vsako dinno 1 lro. Polovico mora plačati delodajalec, polovico pa delojemalca. Država je tako dobila nov in prav izdaten vir dohodkov, saj je vsak kmet pripravljen za večja poljedelska dela, kot ob košah, setvi, žetvi, mlačvi itd. zaprositi oblast za delovno moč in obenem plačati določeno pristojbino. Na ta način pa je uvedla avtomatično tudi kontrolo nad nestalimi delavskimi najemnimi močmi. (***)

Pomanjkanje delovnih moči na kmetih

Aldorščina, maja 1939. (b) Od lanske jeseni dalje se tudi pri nas močno opaža pomanjkanje delovnih moči, ki torej poleg drugih nadlog naše ljudi, glede na svetovno razmere. To je kaj razumljivo posebno pri nas, ki živimo v tih krajih in smo imeli že priliko prenašati vse strahote vojne pred dobrimi dvajsetimi leti. Vzemirjenje se ni podelilo, nasprotno, vedno nestrpejši smo in v negotovosti živimo iz dneva v dan. Ze dokaj časa se po naših kmetijah opaža pomanjkanje domačih delovnih moči, ki sicer pozimi, ko glavna gospodarska dela počivajo, še ni bilo toliko občutljivo. Pomlad je že tu, na polju je vse polno dela, rok pa ni sedaj, da bi poprijetje in še vedno se dogaja, da ta ali oni odide tako, da so skoro v vseh družinah nastale občutne vrzeli, saj niso redki slučaji, da so iz nekaterih družin ka po dva, tri člana, z doma, a ničeno ne vrne, kada se bodo vrnil.

In kot nalašč kot bi se vse proti nam ureklo, tudi nebo nam ni naklonjeno-kajti letošnje neugodne, ponekod katastrofalne vremenske prilike, nam še poleg ostalega navpovedujo slabo letino, saj je v času, ko zemlja neobhodno potrebuje blagodejnega dežja, vladala prava poletna vročina in suša, kakšne že dolgo ne pomnimo. Ozgala in oslabila je vsa rast, da si bo le težko in le ob-

najboljšem vremenu in skrbnem obdelovanju nekoliko opomogla.

Tako stanje ne sme trajati dolgo, sicer bo marsikdo uničen, čeprav si skušamo pomagati na vse načine, kakor pač veno in znamo. Tuja delovna moč veliko stane, k temu pa je nanjo treba plačati še davek, tako, da si jo le malo-ko lahko najame. Zato gledamo s skrbjo v bodočnost, in marsikatera moč je prečuta ob zamotanah računih, iz katerih nam zija je primanjkljaj: s čim plačati davek, s čim hraniti družino, če prideka ne bo, s čim kupiti hrano, ki nam jo polje odreka, s čim plačati davek, če ne bo kaj prodati; vse sama zlokobna vprašanja, ki so tesno povezana drugo z drugim! Zopet bo pel boben in za nekaj tisočakov bo prodano tujim rokam marsikako posestvo, ki je skoro stoletja hranilo zdrav in odoben rod, ki pa bo moral prav sedaj s toliko ljubljenim domače grude v svet za kruhom. (***)

PODEŠTAT U BOLJUNU

Bolj un, maja 1939 — Naš podeštat je došao k nama gol i bos, a danas je veliki gospodin. Ne bi li trebalo malo i ovdje prošetati općinske kase, ili vrljed i ovdje ona poznata izreka: »Hal ragione, ma non e opportuno parlare.

OB ODHODU NABORNIKOV

Gorica, maja 1939. (b) Kot je že italijansko časopisje poročalo, so bili pri nas izvršeni vpoklici nekaterih letnikov menda radi rednih orožnih vaj. Tako se je v nekaterih dneh nabralo v Gorici toliko naših fantov, da so bile vojenske oblasti primorane poslati nekaj njih radi pomanjkanja prostora ponovno za nekaj dni domov. Tako je vladal v Gorici več tednov živahen živč, ki so ga naši fantje le še poživljali z petjem in godbo, medtem ko so čakali na odhod na otretna jmi mesta.

Opazujmo smo imeli vtis, da vlada med našimi fanti neko čudno nastrojeenje, vendar si niso mogli kaj, da ne bi ob tej priliki obnovili starih navad očetoj in dedov, pa je tako iz korakajočih dolgih kolon orla prelepa slovenska pesem in himna. Kot smo ugotovili, so jaske oblasti niso mogle razpoložene fantov s kako prepovedjo, ki bi zabrnjevala prepevanje domače pesni. (***)

Nesreca u Labinskem rudniku

Lab in, maja 1939 — Sredinom aprila se ponovno desila velika nesreča u ovdšnjem rudniku. Ta nesreča je zahtevala sedam žrtava. Poginula su dva radnika iz Labinske, jedan iz Paznaunja i jedan iz Pulstine, dok su ostala trojica doseljenici iz Italije.

MRTVO SELO

Dane, maja 1939 — Ove zadnje dane naše selo izgleda kao da ni žive duše u njemu nema: ne čuje se pjesma, ne čuje se ni glasa, sve je pokinjeno i žalosno. Iako naše selo broji tek 60 kuća, iz njega jo u toku mjeseca aprila moralo otići ništa manje nego 77 muškaraca u najboljoj muzevnoj dobi. Osim ovih 77 muškaraca, otišlo je iz našeg sela i 32 komada konja i magva i 14 koga. Uslijed ovog odlaska, 75 posto naših njiva ostalo je neobrađeno.

POŽAR

Br do, maja 1939 — Koncem prošloga mjeseca velika je nesreća zadesila Juršević Antona. Njemu je požar uništio sve što je imao. Kako je njegova kuća bila pokrivena slamom, a štala koja se je držala uz kuću bila je također slamom pokrivena, izgorio je sve zajedno do temelja, a izgorilo mu je i sve što je bilo u kući i u štali. Požar je nastao uslijed nepažnje djece. Juršević trpi ogromnu štetu, tam više što nije bio nigdje osiguran, pa se cijelo selo složilo da mu priskoči u pomoć. Nekaj suh dalj slamu, drvo su mu nekajli u sumi pa čemo cijelo selo pomoći izgraditi novu kuću i štalu.

Nesreća kod Barbana

Glavini kod Barbana, maja 1939 — Blinom mlinaru Roko Bulić izgorila je štala s tri glava stoka. Nesreća koja je zadesila Bulića je tim veća što nije bio osiguran, a ima ženu i desetero djece. Ta tri komada stoka bilo je cijelo njegovo imanje jer je njegov posjed pred nekoliko godina bio stavio na dražbu Istituto di Credito Fondiario, tako da je Bulić na svojem nekadanjem posjedu sada kolon.

POTRES

Pula, 8. maja 1939. U sobotu ujutro točno u 5.10 ošetio se ovdje jak udarac potresa, koji nije nanio nikakove štete. U isto vrijeme ošetio se potres i u ostaloj Istri, a javljaju iz Trsta i Rijeka da je potres i tamo zapažen. Najjači je bio na Krasu i po Goričkoj. Štete, osim malo straha, nije prouzrokovalo nikakove.

Spomin na rimsko cestu

Te dni so odkrili na prelazu pod Razklanim hribom nad Sv. Ivanom pri Trstu kamenito kolono v spomin na nekdanjo rimljansko cesto, ki je bila baje speljana čez ta prehod na istem mestu koder pelje sedanja cesta na kraško planoto. Ta cesta je vezala nekdanji Tergeste preko tega sedia s Krasom. Na spominskem kamnu je dolg napis, kjer med drugim piše, da so rimski orli šli tod v bolj proti barbano na italijanskih vohodnih vratih. Veliko zaslug za postavitev ima sadanji minister Kobol-Gigli. Steber je izklesan iz nabrežinskega kamna in je 2,90 m visok, 1 m širok in 0,90 debel ter tehtal 7.000 kg. Zaradi tolike teže so imeli velike muke predno so ta kamen spravili na pravo mesto.

mišlja na to da bi se povlačila neka razlika izmedju jednih i drugih. Jer razlike zapravo ni nema, jer ideje i težnje su im iste, jedino se intelektualci razlikuju po tome što imaju više znanja.

Ta posljednja grupa nije po svojem broju velika, ali se povećava malo pomalo s onima iz četvrtje grupe kao i s onima koji završavaju školovanje i ulaze aktivno u emigraciju. Tima koji završavaju školovanje, kao i onima koji su još u školi, trebalo bi posvetiti poseban članak, jer problem intelektualne istarske omladine u emigraciji je vrlo zanimljivo i vrlo važan, ali to ćemo ostaviti za drugi put, budući da zahtijeva taj problem posebnu obradu.

Pet grupa u koje smo podijelili istarsku

inteligenciju u emigraciji ne odgovara možda u svakom slučaju, jer ljudi nisu tako jednostavni da ih se može klasificirati u nekoliko grupa, a i prilike i vrijeme u kojima živimo je komplicirano, ali ako pogledamo oko sebe, moći ćemo naše znanje podijeliti u te grupe. Dakako da će u većini slučajeva jedan te isti čovjek imati karakteristike iz više grupa, ali za svrstavanje u grupe mjecrodavno je ono glavno kod njega po čemu se razlikuje od drugih kod kojih prevladavaju karakteristike iz drugih grupa.

Vršeci takovu analizu, mi uvijek nastojimo da odijelimo pozitivne od negativnih, ukuljoj od penice, pa da na taj način možemo aktivizirati sve pozitivne snage u borbi za naš konačni cilj. (t. p.)

Put Kneza Namjesnika u Rim

Beograd, 9 maja. Službeno se saopćuje: Njihova Kraljevska Visočanstva Knez-Namjesnik i Kneginja Olga, na poziv Njihovih Veličanstava talijanskih kralja i kraljice, otputovali su sinoć u Rim u službeni posjet. U pratnji Njihovih Kraljevskih Visočanstava Kneza Namjesnika i Kneginje Olge nalaze se dr. Aleksandar Cincar-Marković, ministar vanjskih poslova; Milan Antić, ministar Dvora; gdja Olga Lorančić, dvorska dama Nj. Kr. Vis. Kneginje Olge; divizijski general Nikola Ilićević, prvi adjutant Nj. Vel. Kralja; viceadmiral Matijan Polić, zapovjednik ratne mornarice; Vukasin Sećerović, šef kabineta ministra vanjskih poslova, i Dimitrije Gavrilović, činovnik maršalata Dvora. Isprućaju na Topiderskoj željezničkoj stanici prisustvovali su Kralj, Namjesnici dr. Radenko Stanković i dr. Ivo Perović, predsjednik vladne Dragiša Cvetković, ministar saobraćaja dr. Mehmed Spaho, osoblje ovdješnjeg talijanskog poslanstva kao i civilna i vojnička kuća Nj. Vel. Kralja.

Smrt najstarejšega Cerkljana

Kot poročajo, je v Lapnjah pri Cerkljenem smrt pobrala enega, izmed najstarejših Cerkljanov, Franca Pagona. Rojen je bil 1847 v Pooch pri Cerkljenem. Radil strovašni razmer je že v zgodnji mladosti odšel v tujino za kruhom. Tako je na Oarškem delal pri gradnji železnice, na Koroškem v rudniku, pa tudi drugod, nakar se je vrnil domov ter se oženil. Pa tudi kot posestnik ni imel miru ter je romal križem po Goricki ter žgal apnenice kot priznan strokovnjak v tej stroki. Življenje mu ni prizanašalo. Od dveh sinov, ki jih je imel v srečnem zakonu, mu je mlajšega ugrabila svetovna vojna. Naj mu bo lahka domaća zemlja, domačim naše sozljce. (***)

TUJ OBISK

Ajdovščina, maja 1939. (b) Pred časom so se nekakir potjavili v naših vaseh visoki tuji vojaški funkcionarji, ki so obiskali Vipavo in Ajdovščino, verjetno pa tudi druge občine kraja. Ta obisk je bil našim ljudem povod za najrazličnejše komentarje, in s tem v zvezi so se razširile razne govorice. (***)

DROBIŽ

Cleveland, (USA) — V bolnišnici je umrl 57-letni Louis Koeljan, rojen v Sežani pri Trstu, v Ameriki zapuščata bratrance. Primorju pa dva brata.

Dekani — V težkem stanju so pripeljali v bolnišnico 2-letnega otroka Bruno Šepičevca. Doma je pa bila benzina, ko je mati čutila obledo.

Kanal — Na mesto umrlega dekana Venecosa Beleta je bil postavljen za dekana v Kanalu Ivan Semić, župnik v Cepovanu.

Gorica — Konec aprila je bil v župni cerkvi v Vipavi izvršen rop. Zlikovci so odnesli vse srebrne posode v vrednosti 8.000 lir. — Na župnijo v Kredu je bil postavljen duhovnik Oskar Kogol.

Postolna — Z veliko slovesnostjo je bila predana prometu nova voljanica za mlčanike, ki nosi ime »Ugo del Fiume«.

Pula — Izvršili so kolovadacijsko preiskušnjo na 14.000 tonski ladji »James J. Maguire«, ki so jo zgradili v Trzinu za neko ameriško družbo.

Rodik — Pred tržaškim sodiščem je bil oproščen Božeglav Alojz. Obožen je bil, da je s napačnimi podatki dobival podporo od bolniške blagajne, kar pa mu niso mogli dokazati.

Sežana — Sodniške oblasti so oddale arcačelo Antona Kozarca, da bi polasnile smrt njegove žene Marije Kozarčeve, katero so našli mrtvo v kleti njegovega stanovanja. Proti njej mu je vložilo prijavo na sodišču 12 oseb iz Sežane, ki zatrjujejo, da je Kozarce svojo ženo mučil in pretepal.

Solkan — Iz konfiracije se je vrnil bivši konfiracijski predavatelj Jože Srebrnič. Obožen je bil dvakrat po pet let v konfiraciji in preživel z drugimi kaznili 12 let na jugu države.

Trst — V Rimu je umrl senator Salvatore Barzilai, po rodu iz Tista. Pred svetovno vojno je v Trstu deloval v italijanskih političnih vrstah in je penzionir emigriral v Italijo. V Rimu je bil izvoljen v rimsko državno zbornico, kjer je zastopal kredentskištvo sibanje. V času svetovne vojne je bil dve leti minister brez listine.

Trst — Letos poteka sto let odkar je bila ustanovljena zavarovalnica družba Rionione Adriatica di Sicurtà, ki je znana tudi izven Italije in ima podružnice tudi pri nas. Stoletnico nameravajo svečano proslaviti.

PRVI PJESNIK SREDNJE ISTRE

ANTUN KALAC: „Ašće zabude tebe Istrije, zabvena budi desnica moja“

Uz dvadesetgodišnjicu smrti Antuna Kalca

ANTE KALAC, u mladim danima

»O ljublo si žarka Istru svoju, i s vjeron tvrdom u budućnost bolju niš budlo si iz sna stoljetnoga«.

Te stihove napisao je u ovdvoštijem uskršnjem broju »Istre« ucaak Antuna Kalca. Naslov te prigodne pjesme glasi: »Nadana Zorinu: dvadesetgodišnjica smrti Antuna Kalca, prepozitica u Pazinu 13 5 1919—1939« — Nadan Zorin, Antun Kalac, Bršljanik, N. Z. itd. Jedno je isto lice — to je prvi pjesnik srednje Istre, Antun Kalac, umro u Pazinu 15 maja 1919 godine.

Medjutim, mladih ne znadu niti da je postojao. Kada sam pred malo vremena spomenom na jednou sastanku omladine da bi neko morao održati predavanje o Kalcu, svi su ostali u čudu. Mnogi su zapitali: »A ko je to?« To pitanje su postavili i neki akademčari, što, ustalom nije strano, jer za Antuna Kalca ne mora znati onaj koji se rodio pred dvadesetak, tridesetak godina, jer Kalca nema u povijesti književnosti, a »Nasa Sloza« u koju je Kalac većinom pisao prestala je izlaziti 20 maja 1915 godine. Iako Kalac nije bio velik pjesnik,

on je bio prvi hrvatski pjesnik srednje Istre i spada u istarske preporoditelje, pa ako nema velike važnosti za opću hrvatsku književnu povijest, važan je za Istru kao narodni preporoditelj i prvi pjesnik s one strane Učke.

Tržeški podatke o Kalcu, našli smo i u »Čirliometodski kalendar za 1908. god.« Tamo je na str. 97—98 životopis Kalčev, pa iz uga donosimo glavne tačke iz života tog našeg pjesnika i preporoditelja.

ODLAZ VRIJEDNOGA SVEČENIKA

Dirljiv rastanak župljana sa svojim svećenikom veleč. g. Antonom Zidarom u Rukavcu

Rukavac, maja 1939. Iz naših se strana vrlo rijetko javljamo, nu kad se netko od nas na to odvaži, mora da to znači, da se desilo nešto neobično. Pa i jest takol Da počinemo iz početka.

Pred ravnih 17 mjeseci došao u Rukavac, gdje je naša župna crkva sv. Luke, mlad svećenik Anton Zidar, Slovenac iz okolice Bistrice, vedar, veselo čudi, pun poleta i pun volje da radi, da se žrtvuje za povjerenom mu stado. Nije potrajalo više od nekoliko dana i on je sa svojom prirodnom osvoje srca svojih župljana. Sve ga je zavoljelo, stari i mladi. Ponosi bio smo da dohismo tako vrijednog upravitelja župe. Mnogi nam zavidavši na tome, pak doklažu iz susjednih župa da slušaju riječ Božiju iz njegovih usta. Svojm je propovijedima upravo zvaio narod u crkvu.

Vidjeli kako ga narod štovi, volje te cijeli njegov rad, zavolio i on njega, pa je nastojao svim svojim silama da tomu narodu služi, da mu koristi, da ga bodi i diže. Upruštao se u razgovor sa starijima, i sa mladića, a osobitja neku pažnju posvećivao djeci, pa nije ni čudo, da su išla za njim kao ovce za pastinom. Učio ih moliti u materinskom jeziku i pjevati crkvene pjesme, da je bila divota slušati ih. Uopće, bitaše ljubimac čitavog naroda.

Jedina mana, koju vidjesmo na njemu, jest ta, da prerado pjeva. Čim je čuo da netko pokušava pjevati, već je bio tamo da se pridruži svojim jakim ugodnim glasom. Naravno, pjevala se naše pjesme.

Mi to slušasmo s najvećom radošću i bilo nam to milo, nu ne bijaše to po volji onih, koji kod nas vedre i oblače. Počeli oni smovati, kako bi se riješilo toz »nepočinov nopa«. Naši ljudi izdaju, pa oklevetali našega svećenika upravo kukavnom Tužili ga presv. g. biskupa, a tad, niesto da ga uzme u očišću zaštitu, udri po njemu. Odluka je pala i naš dragi upravitelj, velečasni gosp. Anton Zidar mora da se ide u Rukavac. Čim se to doznalo, diglo se nekoliko muževa da se optuče presv. g. biskupa, gdje ga moljaše i zaklinjaše da odustane od te svoje nakane, dokazivši mu da nije uprav. župe počinio ništa zla. Saslušao ih i obećao im da će nastojati da udovolji njihovim željama, ali, kako se svi

vota tog našeg pjesnika i preporoditelja.

Ante Kalac rodio se u selu Vrlini u Pazinskom polju 27 prosinca 1849 godine. Polazio je pučku školu i nižu gimnaziju u Pazinu. Višu gimnaziju svršio je u Trstu, zatim je polazio bogosloviju tri godine u Gorici, a četvrtu u Trstu. Prvu misu je prikazao u Pazinu i ostao ondje duhovnim pomoćnikom do 1882 godine. Te godine u studenom bio je premješten u Buzet i 4 travnja 1883 ustoličio je tadašnji biskup Glavinca za župnika i dekana u Buzetu. U Buzetu je ostao sve do 1907 kada je premješten u Pazin kao župnik, dekan i prepozit. Tu je i umro 13 svibnja 1919 godine.

U petoj godini života umro mu otac a u šestoj godini počeo ga je učiti čitanju djed Jakov iz talijanskih knjiga, jer u to doba nije na cijeloj Pazinštini bilo valjda ni jedne hrvatske čitanke. Kada mu je bilo sedam godina dali su ga u Pazin u nedjeljni školu. Tada su franjevci u Pazinu držali njemačku pučku školu i nižu gimnaziju. Čim je prvi put došao u školu, dali su mu u ruku njemačku knjižicu »Fibel«.

I tako je Kalac započeo s djetom čitanje iz talijanskih knjiga, da nastavlja i od fratarske njemaštine. To sve do sedme godine, a da nije bilo ni redovitih djak pučke škole.

Tek 1859, dakle u desetoj godini, mogao je, i za jedne teže bolesti, da počne pohađati redovito prvi razred pučke škole (njemačke) u Pazinu. Tu su mu dali opet njemačke »Fibel« i njemački katekizam na je u trećem razredu gimnazije napisao prvu pjesmu na njemačkom jeziku.

Tada je još njegova obitelj živjela u zadruci. Bilo ih dvadeset i četvero zajedno. Kalčev biograf pripovijeda da je jedne večeri kod vatre čitao pred ukucanima iz njemačke »Fibel« na glas, pa da je baba Marič i majci Marijani to njemačko čitanje dohlijalo i da mu je baba rekla:

»Koja nam korist od toga kad ne razumijemo, a ni ti sigurno ne razumiješ to strancaje«. To se isleklo malom Kalcu u pamet, ali od knjige koju bi i nona Maričica i on razumjeli nije mogao doći. Tek na koncu trećeg razreda darovao mu je u ime nagrade za dobro učenje tadašnji proš pastorizki Talijan Capellari Dobrih mloučevic »Oče, budi volja tvoja«.

S Dobrihim mloučevicim počio Kalac čitati hrvatski, pa i za svrsene nije gimnazije htjede otići u tadašnju hrvatsku gimnaziju u Rijeci, ali mu nije uspjelo radi siromaštva. Ipak su mu neki znael i prijatelji omogućili nastavak školovanja na njemačkoj gimnaziji u Trstu, gdje se prehranjivao većinom instrukcijama, (im gorkim kruhom skoro pa iz svih hrvatskih djaka iz Istre.

U pelom razredu gimnazije u Trstu, kupio je Vukovo-Daničevu Sveto pismo i preplatio se na zagrebački »Vjenac«. Ali je čitao i Gundulića i Preradovića, uz Schillera, Goethea, Tassa i Petrarca. Medjutim se na toj njemačkoj gimnaziji predavalo dva puta tječno i slovenski jezik (profesor Makso Pleterski), pa je Kalac počeo čitati Prešerna, Jenka i druge slovenske pjesnike, a preplatio se i na bečki slovenski beletristički list »Zvon«.

I tada, slušajući profesora Pleterska i čitajući slovenske pjesnike, počeo je pjevati pjesme slovenski.

U to doba je na Pazinštini bilo daleko više hrvatskih narodnih pjesana nego sada, pa je mali Kalac u svojoj kući slusao te junacke i liriske narodne pjesme, ali tek u bogosloviju u Gorici došao je do spoznanja da mora pjevati hrvatski »Čitajući svoje »mitadenacke nastanije« na njemačkoj i slovenskom jeziku — piše njegov biograf — zabeležio ga oko srca, jer se sjetio da je Hrvat čakavac iz Pazinskog polja, gdje se samo hrvatsima govori, a još ni jedne pjesme nije ispevao na hrvatskom jeziku.

Napokon 1874 ispevao prvu hrvatsku pjesmu »Alada Istrijanke« i pošalje Matku Baštinu, uredniku »Naso Sloz« u Trstu

Pjesna bude štampana, a Matko Baštin napisao mu listavo pismo u kojem ga bodri na daljnji rad. I tako postade Kalac pred 55 godina hrvatskim pjesnikom

Od tada je Kalac stajao suradnik »Naso Sloze«. U njoj je objavljivao svoje pjesme, pa je u »Našoj Slozi« štampao oko stotinu pjesama. Najpoznatija mu je bila, uv prvijenac »Alada Istrijanke Jos i« Istarska zbanaka kao nastavak prve pjesme, a kasnije je ispevao velik broj soneta »Istria s motom: »Ašće za buda u tebe Istrije, za baveca budi desnica moja«, (parafrazirala je psalma).

Osim mnogobrojnih pjesama, napisao je i dvije pripovijesti iz istarskog narodnog života

»Zudih Josip Rauljević« i »Pop Markoc, a u »Našoj Slozi« mu je također štampano popularni »Životopis sv. Cirila i Metode«.

Osim u »Našoj Slozi«, štampane su mu pjesme u Vrhbosni, Crvenoj Hrvatskoj, Narodnoj Prosvjeti itd.

Matko Baštin-Rasau uglavbo je njegovu Istarsku zbanaku, Mlada sam ja Istrijanke. U večer,

pa su te pjesme postale već na neki način narodne. Jer ih svi znaju i pjevaju, a mlko od nas se ne sjeti da je te pjesme spjevao Antun Kalac.

Naročito u prvo vrijeme, do konačnog dolaska u Pazin, bio je Kalac politički vrlo aktivan. Dopisi iz Buzestine i Pazinštine u »Našoj Slozi« većinom su iz njegova pera. Bio je radi svoje političkega rada i napadan tvorno i vrijeđan, a kada je 1882 morao iz Pazina (gdje je drugovao s profesorima Matejčićem, Berbućem i Ivančićem) izjavio je trljajući ruke neki Rebec Mrak (možda otac on. cav. Giovannu Maracchi-a): »Pala Bogu, Danas smo opravili i hrvatskega kralja ča! Jednom zgodom su mu za vrijeme izbora polih zimski kaput nekom kiselnom, pa mu je biskup Dobrila poslao 30 forinti da si uzme ne kupiti nov kaput.

Uz pisanje hrvatskih pjesama, pripovijesti i političkih dopisa, bavio se i prijevodom »Prevoza Schillerova Žvono. Rječnicijevu Istru iz latinskog originala, koja broji oko 500 stihova, zatim Vergilijevu Ekloge i Georgikom, a osim toga je preveo i mnogo crkvenih pjesama s latinskog, njemačkog i talijanskog.

Kalac nije veliki pjesnik, pjesme su mu skromne i jednolične po sadržaju i versifikaciji (treba imati na umu da je bio svećenik), ali su pune iskrenosti i toplog preporoditeljskog patriotizma. Klasični solidno obrazovan, primljen je ritam klasika u svoje pjesme, ali s akcentom se uvijek borio. Akcent mu je, većinom, čakavski, pa je i to jedan od razloga što nije prodro jače i u druge tadanje hrvatske listove.

Za nas je važan i kao prvi hrvatski pjesnik s one strane Učke i kao narodni preporoditelj, a njegov moto:

»Ašće zabudu tebe Istrije, Zabvena budi desnica moja!« morali bi i mi ispisati u našim društvenim i u našim publikacijama i češće bi ga morali ponavljati. (p.)

Čitajući svoje »mitadenacke nastanije« na njemačkoj i slovenskom jeziku — piše njegov biograf — zabeležio ga oko srca, jer se sjetio da je Hrvat čakavac iz Pazinskog polja, gdje se samo hrvatsima govori, a još ni jedne pjesme nije ispevao na hrvatskom jeziku.

Prva kritika Kalčevca pjesme »Istarskom morus ispevava u Buzetu 1893 godine.

IZ „IDRIJSKEGA KROŽKA“

23 aprila je priredili Idrijski krožek v Ljubljani letošnji prvi izlet na Šmarno goro. Izlet je kljub slabemu vremenu odlično uspel. Navzočih je bilo okrog 60 Idrižanov in prijateljev, med njimi Idrižanci iz Kranja in prijatelji Cerkljani. Program resen in zabaven je zadovoljil številno družbo. Manjkalo ni smeja, gošbe, plesa in razgovora. Idrižanov je bilo tudi snar-noporska Idrijska žilkoforska resolucija, katere točke so bodo začele kmalu izvajati po celi državi. Pa še marsikaj lepega in zanimivega je bilo, pa taje o tem molčimo. Zato naj se pridružuje vsak potrditi v družbo Idrižanov in zagotavljamo mu, da mu ne bo žal.

V četrtek dne 4 maja je imel krožek svoj prvi sestanek, ki je bil zelo plodovito. Na dnevnem redu je bilo predavanje L. Božiča: »Zanimivosti iz stare Idrije«, v katerem je predavatelj izpel mnoge in do sedaj neznane posebnosti Idrijske zgodovine. Po predavanju je bil živahen razgovor o bodočem delu. Kolikor smo mogli ugotovili, pripravljajo Idrižanci zelo lepe stvari še ta in prihodnji mese. Priznati jim moramo, da so njihovi sestanki zelo živahni in družabni, kar je v nemali meri tudi vzročna so-danja predsednika g. Kosa Toneta. Prepričani smo, da bodo prihodnje sestanke še v večjem številu obiskali tudi Idrijski prijatelji.

Za prihodnjo nedeljo 13 maja pa organizira krožek izlet v Catež in Zaplaza na Dolenci. Odnos bo iz Ljubljane z vlakom ob 7.45, povratek ob 20.35. Izletniška verna karta stane tja in nazaj 21 dinarjev. Oskrbna provizija in poceni. Izlet je namenjen predvsem tistim, kjer je pokojni Zorko Prelovec harmoniral Idrijske ljudske pesmi in druge skladbe. Dolencijska je znana tudi po svojih naravnih lepotah, zato se bodo Idrižanov gotovo pridružili tudi številni prijatelji in Prelovečevi pevci. Nikomur ne bo žal letna nit Idrijske družbe. V primestnu slabega vremena bo izlet 21 maja.

Sarajevska »Zorac«

O NAŠEM LISTU

V Sarajevu izhaja že 3 leto slovenski list »Zorac«, časopis za družabno kulturo in izobraževanje. List izhaja vsaka dva meseca in ga izdaja DKD »Čikanj« v Sarajevu. Urešuje ga Marjan Kelatko. Kljub svoji skromnosti ima list osvežen in blag slabega papirja, ki je se povečava zaradi izida vsake dva meseca je ta časopis prijeten in dobro urejen. V nem solodine tudi nekaj naših ljudi. V zadnji številki (1. maja št. 2) se Streko Kosovel zastopa in kritiko »Prelovec«, Jelka Vukova v pesmi o »Znanj suez prst...« in Ivan Vuk s črtico »Nadcu raj...« V rubriki Kulturi obravnava po pisu takole o našem listu: »Istra-glasilo jugoslovanskih emigrantov iz Južne Srbije. Zelo posrečena in odlično urejena je veličnina številka tega lista, ki ni moral prebrati vsak, ki srečno čuti z našim narodom, ki in vse v svobodni državi.«

VIJESTI IZ ORGANIZACIJA

IDEJNI TEČAJ U ZAGREBU

na kojem će se raspravljati o svim aktuelnim problemima emigracije

Zagreb, maja 1939. — Zagrebačko društvo »Istra« u organizaciji sa Propagandnim otkoskom Saveza u Zagrebu priredjuju 28 i 29. ov. mj. — na Duhove i Duhovski ponedjeljak — idejni tečaj. Tečaj će trajati 28 od 9 do 13 sati, a sljedeći dan isto toliko. Navete prvoga dana priredjuje Omladinska sekcija Istarsko kulturno veće. Na tom tečaju koji se prodiskutirati sva važnija pitanja koja se odnose na nas, Ti glavne teme obradit će se prvoga dana, i to: Narodne manjine, Emigracija i Naše pitanje kao nacionalni problem. Drugoga dana će biti više kra-

ćih tema, kao na pr.: Intelligencija u emigraciji, Problem naše intelektualne omladine, Problem radništva u emigraciji, Problem naše omladine uopće, Socijalni problem itd.

Predavanja će biti kratka, najduže oko 45 minuta, a o svakoj temi povest će se diskutirati i nastojat će se naći zajedničke poglede. Te zajedničke poglede će se formulirati i štampati u posebnoj brošuri. Postoji nada da će se na tom tečaju izraditi glavne osnove pogleda na sva važnija pitanja koja nas zanimaju.

„ISTRA“ U OSIJEKU SLAVI HRVATSKE VELIKANE

Osijeck, 3. maja. — Istra zauzima sve vidnije mjesto u društvenom životu Osiječka. Dana 29. travnja o. g. uoči Zrinskofrankopanske tragedije, sva hrvatska društva u Osijeku priredila su u Donjem zgradi u »Hrvatskom domu« koncertnu predstavu u čast hrvatskih velikana bana Petra Zrinskog i kneza Krste Frankopana. Na proslavi su učestvovali i predstavnici osiječke »Istre« sa brojni članovima iz Osiječka.

Istrana, proslavu je otvorio predsjednik »Istre« dr. Martin Klunčić istaknuvši značaj dana, koji slavimo. Potom je održao Vukoslav Maštrović, sud. prislušnik predavanje: Kako su se očitali karakteri bana Petra Zrinskog i kneza Krste Frankopana u posljednjoj godini njihova života. Uz informativni opći prikaz povijesnih događaja i nastojanja Hrvata u onim vremenima, predavač je podvrgao razmatranju život i ponašanje hrvatskih velikana od odlaska iz Cakovca 13. travnja 1670 do časa kad je hrvatska sekira prekinula nit njihova života. Poslije predavanja prisutnima su prikazane reprodukcije slika naših umjetnika, koje prikazuju razne momente iz života knezova Zrinskih. Time je ova skromna ali uspješna proslava završena.

Pred sastanak omladine u Zemunu

Beograd, maja 1939. — U posljednje vrijeme sve veći i veći broj društava shvatilo je potrebu osnivanja Omladinskih sekcija. Tako u posljednje vrijeme — iza održane drugo omladinske konferencije u Zagrebu — uspostavili se kontakti s omladinom u Celju, Mariboru, Karlovcu i drugim centrima. Pored već postojećih omladinskih sekcija u našem emigrantskom životu javljaju se i nove sekcije i omladinske grupe, koje teže za jedinstvenim omladinskim pokretom. Radni odbor je u tom pravcu uložio sve svoje snage, jer za taj pokret je okupljanje omladine jedan od najvažnijih zadataka.

razlike moraju svesti svoje nastojanje u pravcu organiziranja omladine, jer im to nalaze njihova dužnost i kao emigranta i kao svjetskih rodoljuba.

Treba naglasiti da je inicijativa Radnoga odbora za osnivanje novih omladinskih sekcija našla na razumijevanje i kod svih naših društava, koja su u početku pokreta pokazala slabu zanimanje i potpuno indiferentnost prema nastojanju Radnoga odbora. Ali sada — kad su postavljene prve konkretne forme ovog pitanja, i naši stariji su shvatili težnje svoje omladine kao opravdane i korisne. Jer ne shvatiti znači ugoje komu has danas vrši omladina, znači biti reaktivnari, a biti reaktivnari znači biti suviše za emigraciju. Sva društva bez-

U nedelju 13 maja u 10 sati održat će omladina u Zemunu širli članski sastanak, na kome će pretrpiti svo mogućnosti oko osnivanja Omladinsko sekcije i sudeti po članu i volji pojedinaca ni vjerujemo da ćemo u nakšorilo vrijeme imati još jednu naprednu i laku sekciju.

Jo je potrebno iz više razloga, koji su u glavnome poznati, Omladinski pokret izlaz iz svog skućenog prostora i u nakšorije vrijeme — ako uspjeti budu i nadalje takozvani — taj pokret će u našem emigrantskom i kretu imati veliku ulogu. Potrebno je da i emigrantska omladina u ovim vremenima zbije svoje redove i da manifestira svoju solidarost i jednodušnost. Primicujemo da i ostala omladina, nemigrantska, stvara svoje organizacije, odnosno sekcije, i to okupljanje lina određeni obli i smisao. Potrebna je i u našim redovima kompaktnost i no smiljeno prestatu s radom ni onda kada u svim centrima naše emigracije budu postojale Omladinske sekcije. Jer tek sa okupljenom

PREDAVANJE U BRODU

Javno predavanje u Sl. Brodu, koje je imalo biti prošle nedjelje, održat će se u nedjelju 14. o. mj. Tema: Istra prema Hrvatskoj u prošlosti i sadašnjosti. Predaje Tone Perušić u Zagrebu. Predavanje priredjuje društvo »Istra« u Brodu u zajednici s Propagandnim otkoskom Saveza u Zagrebu.

IZ OMLADINSKE SEKCIJE »ISTRE« U ZAGREBU

Dne 13. V. t. g. neće se održati usmene novine, pošto se toga dana održavaju skupne usmene novine u Karlovcu. Umojavaju se članovi da u što većem broju učestvuju posjetu braći u Karlovcu i da sastanku prisustvuju. Polazak iz Zagreba dne 13. V. u 6 sati po siđe podne sa glavnog kolodvora.

OMLADINSKA SEKCIJA DRUŠTVA »ISTRA-TRST-GORICA« U BEOGRADU

priredjuje u subotu 13. maja predavanje, koje će održati jedan naš poznati i priznati emigrantski radnik. Predavanje će biti veoma interesantno i aktualno po stoga pozivamo svu omladinu da u što većem broju prisustvuje. Početak predavanja je u 8 sati u več. ODOBOR

ISTRA NA NACIONALNOJ PRIREDBI OMLADINSKI ORGANIZACIJA U BEOGRADU

Beograd, 3. maja. — Preko dvadeset omladinskih organizacija u Beogradu, izmedju ostalih Sokol, Skauti, Hrišćanska zajednica, Studentske organizacije itd. priredili su u dupko punoj dvorani Kolarčevog narodnog univerziteta svoje »Nacionalno veće«. Od svih tačaka koje su vanredno uspjele, narocito treba istaknuti simboličnu sliku sa pjevanjem »Tamo daleko, Istra nas čeka naša...« koju je izveo »Zenski podmladak Hrišćanska zajednica Mladih ljudi«.

Pri izvedbi ove vaudne slike, mnogobroju publiku zahvalio je delirijum odusevlenja, što svjedoči, da se has danas u ovim mutnim vremenima vodi računa i o nama.

U FOND »ISTRE« BROJ 19

Sakreda Milena, učiteljica Prešerje pri Ljubljani . . . D. 20.—

TRAZI SE APSOLVENT

Trgovacke akademije s praksom. Nastup odmah, uvjeti povoljni. Javiti se u upravi lista.

omladinom postizavati će so rezultati koji će biti djelo težnja sveukupne omladine. Ne nekoliko stotina, već u omjeru prema broju naših emigranta, omladinski pokret mora da broji par hiljada organiziranih omladina. I zato treba raditi. Raditi moramo svi bez razlike i stari i mladi, jer vrijeme je tu.

Sastanak omladine u Zemunu znači jedan korak naprijed i vjerujemo da će već lude nedjelje biti najavljen još koji sastanak u drugom mjestu. Emigrantska omladina na djelo! B. I.

o ovom ljetovalištu gdje se sastaje moudeni svijet i elita svijeta zemalja.

Sa snobovskim dostojanstvom pričaju dame na čajevima kod svojih prijateljica, pričaju uvijek isto iz dana u dan i ta društvena konverzacija je ogledalo našega vremena i naše društvene uglednosti.

»Ta zamislite milostiva gospodjo, vele da je »Abbacija« i Opatija jedno te isto! Ko bi to mislio, bože moj mili. Da... da... ah »Abbacija« to je nešto sasna druga, ima u tom nazivu nešto aristokratskoga...«

»Da, Abbacija je nešto sasna drugo i u tom nazivu ima zbilja nešto aristokratskoga, draga moja gospodjo! Zamislite, has u ovom vrijeme najviše je svoj dolazak Begnamino Gigli! Sjećate li se njegovog koncerta na Lidu? Izvanredno nešto!«

Sjećamo se i mi. Mi koji smo stajali u parkovima, krali se po štukerama i po nekoi izigravali »otmjenu publiku«, da čujemo malo kako »ume kantat« Begnamino Gigli!

To je »Abbacija«. U »Abbaciju« putuju bankari, industrijalci, inspektori, veletrgovci, aristokrate, milostive gospodje i anemične kćerke, tenori, fudbaleri, a po nekoi put putuju i internacionalni hohštaplari i ženidbene varalice. Elita svijeta zemalja! I svake večeri terase »Quarnera« i »Principe Umberto« ukrašene su plavim, crvenim i zelenim lampionima i odrazi ovih lampiona litraju u dubini tamnoplavog mora. Daleko nekamo u daljine plivaju bijele ladje, a jedan garavi Talijan pjeva najnovije šlagera.

To je romantika. Jedna dirljiva romana o kontesinim ružama. Čitao

sam je nekada davno u jednoj talijanskoj reviji za književnost i umjetnost, a koja se osim svojim podnaslovom, koji bi po nekoga mogao zavesti i u bludnju, ničim ne razlikuje od plavih prospekta »E. N. I. T.«. Sve se zbiva u jednoj dobro zamušljenjnoj insecnaciji i pozornica ove dirljive romane je bila »Abbacija«. Tako nekako:

»Palme su šumile u parkovima i bila je svijetla noć puna mjesecine i litravih zvijezda. Daleko na moru pjevao je barkajol Nini pjesmu o mornarevoj ljubavi. Ona, kontesa Maria, on i stara kontesa i stari konte koji je u ovoj romansi odigrao jednu dostojanstvenu ulogu: ... tu izmedju vas stoji pojam porijeklo i aristokracija! Nikad kontesa Maria neće biti vaša žena. Romansa je imala svoj zapletaj, imala je i svoj opletaj. Završila se u tihom kutu parka »Pavillion Glaciera«, dok je kontesa, na čijim je grudima venula ogromna bijela ruža, umirala u zagrljaju svoga dragana. Noć. lišna. Lvorlike šume i pod »škojima« tih žubore vali mora... Na moru mjesecina, a Nini pjeva:

... non far ma murir...«

Tako je po prilici izgledala ta romana, milostiva gospodjo i dražesna gospodjice. Dirljivo, zar ne? Ovakvo nešto može se desiti samo u »Abbaciji« i nigdje drugdje! I zato posjetite »Abbaciju! Sto prvorazrednih hotela i pensional Kupališta »Lido«, »Savoia« »Italia«... Naći ćete tamo slavnog tenora Josepha Schmidta i popularnog fudbalera Meazzul Meazza daje mladim damama svakog dana na plaži »Savoia« autograme na kupacim kostimima! Sjećate se historije o kontesi

Mariji? Evo, tu se ovo zbilo, has ovdje. A ono tamo je Madona i ima isto tako svoju romansa. Romansa o grofu i nevaljalom sinu! A tamo je »Castello«.

Tu, gdje se nekada kao dah mjesecine profila jedna dirljiva historija o ljubavi kontese Marije i njeim bijelim ružama koje su venule, ubio se čovjek. Radi bijede, ili tako nešto slično. Sve je bilo mnogo realnije od ove romane u reviji za književnost i umjetnost. Jednostavno, ubio se čovjek i njegova ljšina je čitav dan ležala ispod ogromnih listova paoma i banana, koji su kao ležnje prekrile jedan svršeni život, jednu tihu tragediju, i prije svega, jednog bivšeg čovjeka. Sjećam se tih širom otvorenih očiju u kojima je ležala blijeda i staklena sjenka smrti. Čudno su gledale te oči mrtve i bezbojne, gledale ravno u nas, u svakoga od nas koji smo stajali tu saferjani djetinjiskom radoznaošću: eto umro čovjek, pa ajd, da vidimo kako to izgleda kad je čovjek mrtav!

U krugu su stajali barkajoli, žene i muškarci i jedan pretstavnik vlasti, koji je nazalost morao konstatirati, da se ovdje ne da više ništa učiniti. Čak i ona tabla koja je autoritativno priječila globom od 500 lira svakome onome koji bi se usudio da prekorači žicu, čak i ova tabla je postala besmisao ljudske gluposti. Sve je čovjek pregazio i zakon i društvene obzire i moral i sa nevjerojatnim cinizmom ubio se has tu u parku paoma i banana i brižljivo čuvanih nasada. Zaprepasti se narod i nastala je uzbuza:

»Samo tiho, da ne čuju fureštili Ča bi gospoda rekla, da se tu va parke

ubili čovek! Ni besedi o ten, mularija prokletak!

Tako su sklonili čovjeka, a da fureštili o tome ni pojuna nisu imali. Sve je za pola sata bilo opet u prijašnjem redu. Zbivali se i drugi događaji, ali to nisu bile nikakve senzacije. To su pučke trice svakidašnje i dosadne, a Meazza, gospodo moja, ne dolazi svakog dana u »Abbaziju!« »Milanska skula« sa Teresom Legnami gostuje svega dvaput u deset godina! Šta se tu nas tiču nečije lične tragedije, do vraga s timel! Imali smo mi već i suviše toga, a sada hoćemo da odmornimo svoje napele nerve, hoćemo mi odmora, prijatnih razgovora i baloval! Tako, da! Čemu smo onda i otišli na dopust! Da se u tavimova sa problemima općeg humanizma i samaritanstva?

I putuju vlakovi prema toplome jugu, cvijetnim ostrvima i plažama. Putuju vlakovi i vraćaju se. Vraćaju se ljudi pocrnjeli od sunca, dobroga izgleda i pričaju kako je bilo tamo u »Abbaciji«. O djevojčkama, balovima, avanturama, licnostima... Tu i tamo zrinjavčaki »lafovi« smješčaju se pučama, a puče se smješčaju njima:

»Servus, jučer sam došol iz »Abbacije!«

To je vjerovatno. Shvacam i vas, gospodjice iz drugoga razreda i uvjeren sam da ste govorili istinu.

»Pardon, ali ja putujem u »Abbaciju«...«

A ja sam putovao u Opatiju i izmedju mene i vas nalazila se jedna ogromna distanca.

BOSTJANČIĆ IVAN

Urednik: TONE PERUŠIĆ. — Odgovorno urednik: IVAN STARI. Zrenjaninova ul. 48. III kat. — Glasnik i izdavač: Konzorci »Istra«. Masarykova ul. br. 25a. (I. broj) telefona 57-86. Tiskar: Jugoslovenski štamparski d. Zagreb Masarykova ul. br. 25a. — Za tiskaru odgovara: Radolf Poljanović, Zagreb, ulica br. 131. »Istra« izlazi svakog tjedna o petak. — Broj čestovnog računa: 6789. — Pretplata: za cijelu godinu 48 d, za pola godine 24 d, za 3 mjesecima dvostruko, za Ameriku 5 dolara na godinu. — Oplata se računaju po članstvu. — Kucoplat se ne vraćaju.